

Sisukord

Pakendiettevõtja	2
Pakend	3
Pakendi ja pakendijäätmete arvestuse pidamine	5
Pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmise ja taaskasutamise võimalused	7
Tagatisraha	9
Pakendiaktsiis	10

Koostaja: Harri Moora
Säästva Eesti Instituut (SEI-Tallinn)
Trükis on koostatud 2005. aastal välja antud juhise põhjal.

Trükise väljaandmiskulud kattis Keskkonnaministeerium

KESKKONNAMINISTEERIUM

Kujundus ja trükk: Ecoprint, 2008

roheline trükis

Trükitud 100% taastoodetud paberile Cyclus looduslike õlide ja väikude baasil valmistatud värvidega ©Ecoprint

Pakendiettevõtja

Pakendijäätmete taaskasutussüsteem Eestis toimib nii nagu ka teistes Euroopa Liidu riikides tootjavastutuse põhimõttel – pakendi ja pakendijäätmete kogumise ning taaskasutamise kulud kannavad pakendiettevõtjad, kes pakendatud kauba turule lasevad.

Kes on pakendiettevõtja?

- Vastavalt pakendiseadusele (§ 10) on pakendiettevõtja isik, kes majandus- või kutse-tegevuse raames **pakendab kaupa, veab sisse** või **müüb pakendatud kaupa**. Seega on pakendiettevõtjateks kõik ettevõtted, kes pakendatud kaupa Eesti turule lasevad (nt tootmisettevõtted, kes Eesti turule lastud kaupa toodavad ja pakendavad ning ettevõtted, kes pakendatud kaupa Eestisse impordivad või sisse veavad). Samuti loetakse pakendiettevõtjateks need ettevõtted, kes müüvad pakendatud kaupu Eestis (eelkõige kaubandusettevõtted).

Mis on turule laskmine?

- Pakendatud kauba turule laskmine Eestis on pakendatud oma kauba või sisseveetud pakendatud kauba esmakordne kättesaadavaks tegemine Eestis levitamiseks või kasutamiseks. Kui kaup pakendatakse ümber, siis ümberpakendatud kauba esmakordselt kättesaadavaks tegemist Eestis käsitatakse samuti pakendatud kauba turule laskmisena.

Millised on pakendiettevõtja kohustused?

- Pakendiseaduse (§ 24) kohaselt peavad kõik ettevõtjad, kes toodavad pakendit, veavad sisse või välja tühja või täidetud pakendit, pakendavad Eesti turu jaoks või veavad sisse pakendatud kaupa, samuti pakendijäätmekäitlejad pidama oma pakendialase tegevuse kohta pakendimaterjali liikide kaupa regulaarset **arvestust**.
- Taaskasutusorganisatsioonid ja samuti pakendiettevõtjad, kes ei ole oma turule lastud pakendite kogumise ja taaskasutuse kohustust üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, peavad esitama **pakendiregistrisse** järgmised **audiitori kontrollitud andmed**: 1) korduskasutuspakendi mass; 2) turule lastud kauba pakendi mass; 3) andmed pakendijäätmete taaskasutamise kohta.
- Pakendiettevõtja peab tagama turule lastud pakendi ja pakendijäätmete **tagasivõtu** vastavalt pakendiseaduses sätestatud nõuetele (§ 20). Tagasivõtu kohustuse osas sätestab pakendiseadus teatud erisusi:
 - Pakendiettevõtja, kes **müüb** oma kaupa lõppkasutajale või tarbijale (pakendatud kauba müüja, eelkõige kaubandusettevõtted) peab neilt tasuta tagasi võtma müüdüd kauba **müügipakendi ja pakendijäätmed**. Tagasivõtmise nõue hõlmab vaid pakendit, mille tüüp, kuju ja suurus vastavad selles müügikohas müüdava kauba pakendile ja selle kauba müüja poolt üleantava kauba pakendile.
 - Pakendiettevõtja, kes **laseb turule** pakendatud kaupa, peab pakendiettevõtjalt, kes müüb pakendatud kaupa lõppkasutajale või tarbijale, tasuta tagasi võtma enda poolt turule lastud kauba **pakendi ja pakendijäätmed**.
 - Pakendiettevõtja on kohustatud tasuta tagasi võtma oma kauba **veo- ja rühmapakendi**.
- Kauplused peavad **tagasi võtma pakendid, millele on kehtestatud tagatisraha**. Tagatisrahaga pakend tuleb tagasi võtta kauba müügikohas või selle teenindusmaal müügikoha kauplemise ajal. Tagatisrahaga pakendeid ei pea tagasi võtma müügikohad, mille

suurus on alla 20 m² ja kui see paikneb tiheasustusalal. Müügikohad, mille suurus on alla 200 m², võivad tagatisrahaga pakendi tagasivõtmise korraldada väljaspool oma müügikoha teenindusmaa piire, kuid müügikoha kauplemisajal ja ainult kohaliku omavalitsuse organi nõusolekul. Sealjuures tuleb arvestada, et alal, mille asustustihedus on alla 500 elaniku ühel km², oleks vähemalt üks pakendi tagasivõtmise koht kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates.

- Vastavalt pakendiseadusele (§ 16) peab pakendiettevõtja tema poolt Eesti turule lastud kauba pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmete kogused **koguma ja taaskasutama** selliselt, et pakendiseaduses sätestatud taaskasutuse sihtarvud (§ 36) oleksid täidetud ning kandma sellest tulenevad kulud.
- Et saada **vabastust pakendiaktsiisi maksimisest**, peavad pakendiettevõtjad **taaskasutama** pakendijäätmeid pakendiaktsiisi seadusega kehtestatud määrade ulatuses (§ 8).
- Hulgi- ja/või jaemüüjatel (pakendatud kauba müüja, eelkõige kaubandusettevõtted) on kogumise ja taaskasutamise kohustus nende pakendite osas, mida nad on kasutanud ise kaupade pakendamisel (näiteks kulinaariatoodete pakkimiseks salati- jm karbid, kotid).
- Vastavalt pakendiseadusele (§ 20 lg 7) on pakendiettevõtjad, kes lasevad turule kaupa **plastist pakendis, mille mass on alla 10 kg** aastas, ja **muust materjalist pakendis, mille mass on alla 20 kg aastas** kohustatud pidama vaid enda poolt turule lastud pakendite arvestust (st nad on vabastatud tagasivõtu ja taaskasutuse kohustusest). Kui arvestusest selgub, et pakendi kogused on suuremad, tuleb hakata täitma eelpool nimetatud kohustusi – andmete esitamine, tagasivõtmine, kogumine ja taaskasutus.
- Pakendiettevõtja võib oma aruandluse, tagasivõtu (v.a tagatisrahaga pakendi), kogumise ja taaskasutamise **kohustuse üle anda taaskasutusorganisatsioonile**.

Pakend

Oskus määratleda pakendiliike on oluline, kuna erinevatele pakendiliikidele ja -materjalidele on kehtestatud erinevad tagasivõtu- ja taaskasutusnõuded. Samuti sõltub pakendiaktsiisi suurus pakendimaterjali liigist.

Mis on pakend?

- Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorrapakendeid.
- Mõnel juhul on raske otsustada, kas tegemist on pakendiga. Seetõttu on pakendiseaduses (§ 2 lg 2) toodud kriteeriumid, mille põhjal saab toodet määrata pakendina.
- Täiendav informatsioon pakendi määramiseks koos näidetega on toodud www.taaratark.ee

Kuidas liigitatakse pakendeid?

- Sõltuvalt **kasutuskordadest**:
 - korduskasutuspakend – mõeldud ja kavandatud kasutada oma esialgsel otstarbel mitmeid kordi;
 - ühekorrapakend – kasutatav pakendina ainult üks kord.

- Lähtudes **otstarbest**:
 - müügipakend – lõppkasutajale või tarbijale müügikohas üleandmiseks ettenähtud müügiühiku osa;
 - rühmapakend – mõeldud teatud hulga müügiühikute rühmitamiseks, sõltumata sellest, kas pakend müüakse koos kaubaga lõppkasutajale või tarbijale, kasutatakse kaupade kaitsmiseks või käsitsemise lihtsustamiseks; rühmapakendit on võimalik eemaldada toote omadusi muutmata;
 - veopakend – mõeldud teatud arvu kaubaühikute käsitsemiseks ja veoks, et vältida veol kauba füüsilisi kahjustusi.
- Pakendimaterjalide **liikide järgi**: klaas-, plast-, paber- ja papp-, metall-, puit- ja muust materjalist pakendid.

Mida silmas pidada kaupade pakendamisel?

- Pakend peab täitma oma otstarvet võimalikult väikese mahu ja massi juures, tagama vajaliku ohutus- ja hügieenitaseme ning olema sobiv pakendatavale kaubale ja vastu võetav tarbijale.
- Väldi liigset pakendamist. Mida vähem pakendit, seda väiksemad taaskasutuskulud.
 - Eelista võimalusel korduskasutuspakendit.
 - Kasuta keskkonnahoidlikke pakendimaterjale, mis on väiksema keskkonnamõjuga ja mida on kergem taaskasutada.
 - Veendu, et raskmetallide sisaldus kasutatavas pakendimaterjalis ei ületaks lubatud piirnorme (pakendiseaduse § 14).

Millisel juhul on pakendimärgistamine kohustuslik?

- Vastavalt pakendiseadusele (§ 23) on kohustuslik kanda tagatisraha alla kuuluvatele pakenditele tagatisraha märk. Tagatisraha märgid on kehtestatud keskkonnaministri määrusega.
- Eestis on kasutusel tagatisraha märgid, mis näitavad tagasi makstava tagatisraha suurust. Edaspidi on võimalik, et märgistel asendatakse tagatisraha suurust tähistav number tähega. Nii tähistatakse vastavalt pakendi materjalile kuni pooleliitrised plastpudelid tähega A, suuremad plastpudelid tähega B, metallpurgid tähega C ja klaaspudelid tähega D. Selline nn ABCD-süsteem võimaldab pakendietiketti vahetamata/ülekleepimata või purke väljavahetamata muuta tagatisraha suurust.

Millist märgistust on veel soovitatav kasutada pakenditel?

- Euroopa Liidus on kasutusel ühtne pakendimaterjalide identifitseerimissüsteem (lühendid ja numbrid), mis on kehtestatud Euroopa komisjoni otsusega 97/129/EÜ. Lühendite ja/või numbrite kandmine pakendile on vabatahtlik, samuti puudub selleks kokkuleppe-line tähistus (levinud on kolmest noolest kolmnurga märk). Pakendimaterjali märgistus lihtsustab pakendimaterjalide tuvastamist nende taaskasutamisel.
- Samuti on soovitatav kasutada pakendimärgistust, mis viitab taaskasutusorganisatsiooni kogumise ja taaskasutuse teenusele. Üldjuhul omavad akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonid vastavat märgist.

Pakendi ja pakendijäätmete arvestuse pidamine

Kes on kohustatud arvestust pidama?

- Pakendiseaduse kohaselt peavad kõik ettevõtjad, kes toodavad pakendit, veavad sisse või välja tühja või täidetud pakendit, pakendavad Eesti turu jaoks või veavad sisse pakendatud kaupa, samuti pakendijäätmekäitlejad pidama oma pakendialase tegevuse kohta pakendimaterjali liikide kaupa regulaarset arvestust.
- Hulgi- ja jaemüüjatel, kes müüvad kaupu lõpptarbijale, on kohustus arvestust pidada nende pakendite koguste kohta, mida nad on kasutanud ise kaupade pakendamisel, näiteks kulinaariatoodete pakkimiseks salati- jm karbid, kotid.

Milliseid andmeid tuleb esitada pakendiregistrisse?

- Pakendi ja pakendijäätmetega seonduva tegevuse andmed tuleb esitada **riiklikule pakendiregistrile**, mille volitatud töötleja on Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus (vt lisainfo www.keskkonnainfo.ee).
- Taaskasutusorganisatsioonid ja samuti pakendiettevõtjad, kes ei ole oma turule lastud pakendite kogumise ja taaskasutuse kohustust üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, peavad esitama pakendiregistrisse järgmised audiitori kontrollitud andmed:
 - 1) Korduskasutuspakendi mass
 - 2) Turule lastud kauba pakendi mass
 - 3) Andmed pakendijäätmete taaskasutamise kohta

Juhul kui pakendiettevõtte on oma pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutuskohustuse üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, esitab viimane vajalikud andmed pakendiregistrile ise.

- Aruandes esitatud andmete ja dokumentide auditeerijaks peetakse raamatupidamise audiitoreid, kes omavad ka pakendiarvestuse valdkonnas pädevust. Pakendiregistrile esitatavatele andmetele tuleb märkida aruande kinnitanud audiitori andmed.
- Andmed tuleb pakendiregistrile esitada eelmise kalendriaasta kohta vähemalt üks kord aastas hiljemalt 15. veebruariks. Andmete esitamise tähtaeg ja kord on kinnitatud Vabariigi Valitsuse määrusega „Riikliku pakendiregistri põhimäärus“.
- Andmete esitamiseks pakendiregistrisse tuleb täita registrikaardi vormid, mis on kehtestatud Keskkonnaministri määrusega „Pakendiregistri registrikaardi vormid“.
- Andmeid saab esitada kas paber kandjal allkirjastatult või saates need digitaalselt all-kirjastatud e-kirjaga aadressil: **pakendiregister@ic.envir.ee** (vt lisainfo www.keskkonnainfo.ee).

Kuidas tõendada Eesti turule lastud pakendite kogust?

- Et pakendatud kaup on müüdnud Eesti turule tõendab ennekõike müügiarve. Kui müügiarve aadressaat on Eestis tegutsev juriidiline või füüsiline isik, loetakse kaup Eesti turule lastuks. Samuti loetakse Eesti turule laskmiseks oma tarbeks kauba kasutamist.
- Eesti turule laskmine on Eestis esmakordselt pakendatud kauba kättesaadavaks tegemine. Seega tuleb arvestust pidada ainult sellise pakendatud kauba pakendikoguste kohta, mis on ettevõtte poolt esimest korda (pakendatult) müüki pandud. Näiteks, kui sissevedaja/importija müüb suhkru suurtes kottides edasi hulgimüüjale, kes omakorda pakendab selle jaekaubandusele sobivatesse väikestesse kottidesse, siis tuleb hulgimüüjal, kes pakendas suhkru ringi, arvestust pidada väikeste kottide kohta ja sissevedajal/importijal nende pakendite (suured kotid) kohta, millega kaup maale toodi.

- Müügiarvel on soovitatav märkida ära ka kauba pakendite kogused (kilogrammides või tonnides) materjaliliikide kaupa. Seda võib teha ka eraldi kauba saatelehel.

Millised võimalused on Eesti turule lastud pakendite koguste arvestamiseks?

- Tootjatel, kes ise pakendavad kaupa, on kõige otstarbekam arvestust pidada pakendamiseks ostetud pakkematerjali või pakendite koguste põhjal.
- Sissevedajad ja importijad võivad kauba pakendikoguste kohta infot hankida kauba müüjalt. Sageli on kauba ostu-müügidokumentides ja/või kauba pakendil märgitud nii kauba bruto kui neto kaal, mille järgi on võimalik välja selgitada pakendi kogused.
- Väga suure kaupade nomenklatuuri ja erinevate pakendite korral, mille kaalu tootja/müüja ei ole fikseerinud, võib kasutada ka kaudset lähenemist. Selleks tuleks erinevate kaubakategooriate lõikes hinnata pakendi kogust ja materjali liike (vajadusel viia läbi valitud toodete pakendi kaalumine). Koostatud andmebaasi põhjal on võimalik kalkuleerida käideldud kauba pakendikoguseid ja -liike. Ettevõtte peab olema samas valmis tõestama, et kasutatud lähenemine on piisaval täpne.
- Küsi nõu taaskasutusorganisatsioonilt, kuidas ja millise metoodikaga oleks otstarbekas oma pakendikoguste kohta arvestust pidada.

Kuidas tõendada pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist?

- Kui ettevõtja on oma taaskasutuskohustused üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, siis on tõendavateks dokumentideks ettevõtte ja taaskasutusorganisatsiooni vaheline leping, teenuse eest esitatud arved ja nende tasumist tõendavad dokumendid.
- Kui ettevõtja on üle andnud enda poolt kogutud pakendijäätmed vastavat taaskasutamise viisi võimaldavat jäätmeluba omavale jäätmekäitlejale, on tõendavaks dokumendiks jäätmekäitleja poolt vormistatud dokument (näiteks üleandmise-vastuvõtuakt), milles kajastub üle antud pakendijäätmete tüüp, materjaliliik ja kogus (kilogrammides või tonnides) ning teave selle kohta, kus ja kuidas pakendijäätmed taaskasutatakse.
- Kui ettevõtja taaskasutab oma tegevusega ise pakendijäätmed, siis tuleb vormistada vastavat tegevust kajastavad ettevõttesisesed dokumendid. Siinjuures tuleb meeles pidada, et pakendijäätmete taaskasutamiseks peab ettevõttel üldjuhul olema jäätmeluba.

Kuidas tõendada raskemetallide sisaldust pakendis ja pakendi koostisosades?

- Nõuded pakendite raskemetalli sisalduse kohta sätestab pakendiseaduse § 14. Nende nõuete täitmist tõendava dokumendi peaks andma pakenditootja/pakendimaterjali tarnija ning imporditud pakendatud kauba korral võib seda küsida ettevõttelt, kes teile kauba müüs. Teatud juhtudel võib olla otstarbekas lasta teha ka raskemetallide sisalduse analüüs.

Kellele esitada andmed eksporditud kauba pakendi kohta?

- Andmed Eestist välja veetud ja eksporditud kauba pakendi kohta tuleb esitada vastavalt sihtriigi nõuetele ja korrale.

Pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmise ja taaskasutamise võimalused

Millised võimalused on pakendite ja pakendijäätmete tagasivõtuks ning kogumiseks ja taaskasutamiseks?

Pakendiettevõtjal on õigusaktidest tuleneva tagasivõtu- ja taaskasutuskohustuse täitmiseks kaks võimalust:

- 1) koguda oma pakendeid ja pakendijäätmeid ise
- 2) anda oma kohustused üle **taaskasutusorganisatsioonile**

Kellele saab oma pakendi tagasivõtu, kogumise ja taaskasutamise kohustuse üle anda?

- Tulenevalt pakendiseadusest (§ 16 lg 2) saab pakendiettevõtja oma pakendite tagasivõtu, kogumise ja taaskasutamise kohustuse üle anda ainult keskkonnaministri poolt akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonile, kes sellega seotud tegevust nende eest korraldab. Akrediteeritud taaskasutusorganisatsioonide kohta saab lisainformatsiooni keskkonnaministeriumi kodulehelt: **www.envir.ee**
- Seadus ei võimalda delegeerida oma pakendite kogumise ja taaskasutamise kohustusi näiteks jäätmekäitlejale, küll aga võimaldab pakendiettevõtja enda poolt kogutud pakendijäätmed anda taaskasutamiseks sobivale jäätmekäitlejale.

Millistel juhtudel on kasulik tagasivõtu, kogumise ja taaskasutamise kohustused üle anda taaskasutusorganisatsioonile?

- Valdav osa pakendiettevõtjaid on oma pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtu- ja taaskasutuskohustuse üle andnud taaskasutusorganisatsioonile. Taaskasutusorganisatsiooni poolt korraldatud üleriigiline kogumisvõrgustik lubab pakendiettevõtjatel täita tagasivõtu- ja taaskasutustingimusi lihtsamalt ja väiksemate kuludega. Kindlasti on otstarbekas oma pakendijäätmete kogumine ja taaskasutamine korraldada läbi taaskasutusorganisatsiooni nendel ettevõtetel, kes turustavad oma kaupu jaemüügis. Näiteks ei ole ettevõtjal, kes turustab üle Eesti toidu- või esmatarbekaupu, otstarbekas koguda pakendeid ja pakendijäätmeid ise. Üle-eestilise kogumisvõrgustiku loomine ainult ühe ettevõtte pakendijäätmete kogumiseks pole majanduslikult teostatav.

Kuidas antakse kohustused üle taaskasutusorganisatsioonile?

- Kohustuste üleandmiseks sõlmivad pakendiettevõtjad taaskasutusorganisatsiooniga lepingu ning tasuvad kogumise ja taaskasutamise seotud kulud vastavalt pakendiettevõtja poolt Eesti turule lastud pakendite kogustele. Selleks esitab pakendiettevõtja taaskasutusorganisatsioonile andmed enda poolt Eesti turule lastud pakendite koguste kohta materjaliliikide kaupa. Esitatud andmete alusel esitab taaskasutusorganisatsioon arve teenustasu tasumiseks. Teenustasu arvestamise aluseks on taaskasutusorganisatsiooni poolt kinnitatud avalikud teenustasu määrad, mis on kõikidele pakendiettevõtjatele samad. Kui pakendiettevõtja tasub arve, loetakse taaskasutuskohustus organisatsioonile üle antud pakendikoguste osas ettevõtja poolt täidetuks. Taaskasutusorganisatsioon vastutab sellisel juhul pakendiettevõtja poolt turule pandud pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtu ning seadusega sätestatud taaskasutuse sihtarvude täitmise eest. Taaskasutusorganisatsioon esitab pakendiettevõtja eest ka vajalikud andmed pakendiregistrisse.

Millisel juhul saab oma pakendit ja pakendijäätmeid koguda ise?

- Liigse keerukuse ja kulu tõttu saavad pakendite ja pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist individuaalselt korraldada eelkõige oma kauba piiratud levitamisega ettevõtted (vähe pakendiliike ja -materjale, väike arv kliente ja müügipunkte, kaupade piiratud levik jms).
- Oma pakendite ja pakendijäätmete iseseisval kogumisel on pakendiseaduses toodud ka tingimused, mille täitmine on kohustuslik juhul, kui pakendiettevõtja toob aastas turule kaupa pakendimassiga rohkem kui 5 tonni. Sellisel juhul peab pakendiettevõtja korraldama oma kauba pakendijäätmete kogumise igas oma kauba müügikohas, informeerima tarbijaid võimalusest tagastada pakendijäätmed müügikohta, pidama arvestust oma kauba pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise osas iga müügikoha kohta eraldi ning esitama järelevalve õigusega isiku nõudmisel andmed turule lastava kauba pakendist tekkivate jäätmete massi kohta, müügikohtade loetelu, pakendijäätmete kogumise korraldamise kohta igas müügikohas, sealhulgas kogumiskohtade asukohad ning andmed kogutud pakendijäätmete taaskasutamise kohta, sealhulgas pakendijäätmeid taaskasutava ettevõtja andmed ja temaga sõlmitud lepingud.

Kuidas koguda ise oma pakendit ja -pakendijäätmeid?

- Ettevõtte poolt ise maale toodud ja enda poolt tarbitud kauba (toore, abimaterjalid jms) pakend, mis muutub jäätmeteks ettevõttes, on võimalik ise liigiti kokku koguda ja jäätmeluba omavatele jäätmekäitlejatele taaskasutamiseks üle anda.
- Tarnides kaupa lõppkasutajale ise kätte, on võimalik tekkinud pakendijäätmed kohe või järgmise tarne korral tagasi võtta. Selline kogumisviis sobib paljude rühma- ja veo-pakendite puhul, eriti korduskasutatavaid pakendeid kasutades (tööstustesse toorme müügi, jaemüüjatele ja teenidusasutustele kaupa tarnides jms). Samuti juhtudel, kus kauba müügiga kaasneb ka selle paigaldus lõppkasutajale sobivasse kohta (seadmed, ehitusdetailid, mööbel jms).
- Spetsiifilist kaupa turustades või vähestes müügikohtades kindlale lõpptarbijast kliendigrupile kaupu müües, on samuti võimalik koguda pakendijäätmed ise. Selleks tuleb müügikohta paigaldada kogumiskonteinerid, kuhu tarbija saab jätta või tuua pakendijäätmed. Samuti on lihtne koguda ka väikese hulga kindlate müügikohtade korral lõppkasutajalt korduvkasutatavaid pakendeid, paludes neil need tagastada vabatahtlikult või motiveerida neid seda tegema pakendiettevõtte enda poolt loodud tagatisrahasüsteemi abil. Selline kogumisviis on sobilik näiteks väikese kaubaturuga ehk tarbijaskonnaga kindlate kaupade (näiteks spetsiifilised harrastuskaubad) tootjatele, kes müüvad oma kaupu ise lõpptarbijale.

Kellele tohib pakendijäätmeid taaskasutamiseks üle anda?

- Kogutud pakendijäätmeid võib taaskasutuseks üle anda ainult vastavat jäätmeluba omavale jäätmekäitlusettevõttele.
- Paljudes ettevõtetes on varem teatud pakendid (nt mahutid, kaubaalused) antud/müüdnud kas teistele ettevõtetele või oma töötajatele/tavakodanikele. Samuti on puitpakendit antud ära küttematerjaliks. Neid pakendijäätmeid, millest on sel teel vabanatud, ei saa näidata aruandluses kui taaskasutatud pakendijäätmeid. Elanikel puudub vastav jäätmeluba ja reaalne taaskasutamine pole sellisel juhul tõendatav.

Tagatisraha

Mis on tagatisraha?

- Pakendi tagatisraha ehk pant on ühe müügiühiku hinnale lisatud pakendit väärtustav tasu, mis tagastatakse ostjale pakendi tagastamisel müügikohta. Tagatisraha ei peegelda pakendi maksumust ega ka selle kogumis- ja taaskasutuskulusid.
- Kaupade puhul, mille pakendile on kehtestatud tagatisraha, peab pakendiettevõtja tagama, et tagatisraha oleks lisatud kauba hinnale kogu müügi tsükli kestel ja tagasiarvestused tehakse iga tagastamistingingu käigus.
- Keskkonnaministri määrusega „Pakendi tagatisraha suurus“ on kehtestatud tagatisraha suurus, mis on erinevad sõltuvalt joogipakendi materjalist ja liigist.

Milliste pakenditele on kehtestatud tagatisraha?

- Pakendiseadus (§ 21) **kehtestab kohustusliku tagatisraha** õlle, vähese etanoolisisaldusega alkoholse joogi (etanoolisisaldus kuni 6 mahuprotsenti), siidri, perry ja karastusjoogi pakendile. Tagatisraha on kehtestatud nii korduskasutuspuudelile (valdavalt klaasist õllepuudel) kui ka ühekorrapakendile (klaas- ja plastpuudel, alumiiniumpurk), mis on Eestis turule lastud (k.a imporditud).
 - Õlu on linnastest või linnastest ja linnastamata materjalist, humalatest ja veest pärmil abil kääritamise teel valmistatud jook, mis võib olla pastöriseeritud.
 - Vähese etanoolisisaldusega alkoholne jook on alkoholne jook etanoolisisaldusega kuni 6 (kaasa arvatud) mahuprotsenti.
 - Siider on alkoholne jook, mis on valmistatud õunamahla või kontsentreeritud õunamahla lahjendamisel saadud mahla või nimetatud mahlade segu täielikul või osalisel kääritamisel. Siidri etanoolisisaldus on 1,2–8,5 (kaasa arvatud) mahuprotsenti.
 - Perry on alkoholne jook, mis on valmistatud pirnimahla või kontsentreeritud pirnimahla lahjendamisel saadud mahla või nimetatud mahlade segu täielikul või osalisel kääritamisel. Perry etanoolisisaldus on 1,2–8,5 (kaasa arvatud) mahuprotsenti.
 - Karastusjookide all mõistetakse jooke, mille nomenklatuuri rubriigid on 2009, 2201 või 2202. Sinna alla kuuluvad mahlad, mahla joogid, nektarid, gaseeritud karastusjoogid, vesi jms.
- Tagatisraha **alla ei kuulu** eespool toodud jookide pakenditest:
 - Pakendid, mis on suuremad kui 3,0 liitrit ja väiksemad kui 0,1 liitrit.
 - Pakendid, mille tagasisivõtmine ei ole tehniliselt võimalik.
 - Eksporditud pakend, kui selle väljavedu on tõendatud ekspordi tollideklaratsiooniga.
 - Pakend, mis toimetatakse Eestist teise liikmesriiki, sealhulgas pakend, mis toimetatakse välisriiki tegeva vee- või õhusõiduki pardal reisijale kaasamüüdavaks kaubaks.

Miks ei ole tagatisraha kehtestatud teistele pakenditele?

- Tagatisraha ei ole kehtestatud teistele joogipakenditele - kange alkoholi (nt viin, liköör) ja veini pudelitele ning kihilisest kartongist joogipakendile, kuna nimetatud joogipakendid võivad olla väga erineva kuju ja suurusega. Seetõttu on selliste pakendite tagasisivõtmine (eriti automaatvastuvõtt) raskendatud. Samas on seadusega antud võimalus pakendiettevõtjate ettepaneku alusel kehtestada tagatisraha ka teistele joogipakenditele.

Kellele anda üle tagatisraha alla kuuluva pakendi kogumis- ja taaskasutuskohustused?

- Tagatisraha alusel toimivad pakendikogumis- ja taaskasutussüsteemi korraldab ja selle toimimist haldab pakendiettevõtjate (joogitootjate, jookide maaletootjate ja müüjate) moodustatud **taaskasutusorganisatsioon (OÜ Eesti Pandipakend)**, kes võtab temaga lepingu sõlminud ettevõtetelt (joogitootjad ja maaletootjad) üle tagatisraha alla minevate pakendite kogumis- ja taaskasutuskohustused (vt lisainfo www.eestipandipakend.ee).
- Kaubandusettevõtted ei saa tagatisrahaga pakendi tagasivõtukohustust taaskasutusorganisatsioonile üle anda.

Pakendiaktsiis

Mis on pakendiaktsiis?

- Pakendiaktsiisiga maksustatavad pakendiliigid ja -materjalid ning neile vastavad aktsiisimäärad on sätestatud pakendiaktsiisi seadusega.
- Pakendiaktsiisi eesmärk võrreldes näiteks alkoholi- ja tubakaaktsiisiga ei ole riigile maksutulu kogumine. Tegemist on tüüpilise pakendi ja pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist stimuleeriva majandusmeetmega. Ettevõtetal on võimalus saada aktsiisimaksust vabastust juhul, kui nad korraldavad oma pakendi või pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist seaduses sätestatud määras.

Milliseid pakendeid maksustatakse pakendiaktsiisiga?

- Pakendiaktsiisiga maksustatakse Eesti turule lastud pakend. Erinevatele pakendimaterjalidele on kehtestatud erinevad aktsiisimäärad.

Kes on pakendiaktsiisi kohustuslane?

- Pakendiaktsiisi kohustuslane on isik, kes on aktsiisimaksja pakendiaktsiisi seaduse § 5 mõistes:
 1. Imporditud kauba pakendilt maksab aktsiisi isik, kelle poolt või kelle eest deklareeritakse kaup vabasse ringlusesse lubamise tolliprotseduurile ühenduse tolliseadustiku mõistes. Muudel juhtudel maksab sisseveetud kauba pakendi pealt aktsiisi isik, kellele tekib tollivõlg ühenduse tolliseadustiku mõistes või kes kasutas pakendit omatarbeks või kelle taotlusel hävitati pakend Eestis.
 2. Eestis pakendatud kauba pakendilt maksab aktsiisi isik, kes laseb pakendatud kauba Eestis esmakordselt turule ning teeb selle kättesaadavaks levitamiseks või kasutamiseks.
 3. Teisest liikmesriigist soetatud pakendilt maksab aktsiisi pakendit soetanud isik.

Kui palju peab pakendijäätmeid taaskasutama, et saada aktsiisivabastust?

- Et saada aktsiisivabastust peab ettevõtja taaskasutama pakendimaterjali liike vähemalt järgmises ulatuses:
 1. tagatisrahaga pakend, välja arvatud metallist joogipakend
 - alates 2009. aasta 1. jaanuarist taaskasutatakse iga pakendimaterjali liigist vähemalt 75%;
 - alates 2012. aasta 1. jaanuarist taaskasutatakse iga pakendimaterjali liigist vähemalt 85%;
 2. metallist joogipakend (nt alumiiniumpurk), millest taaskasutatakse vähemalt 40%;
 - alates 2010. aasta 1. jaanuarist taaskasutatakse vähemalt 50%;

3. alates 2009. aasta 1. jaanuarist muu pakend, mida taaskasutatakse pakendiseaduse §-ga 36 sätestatud määral
- 70% klaasijäätmete kogumassist ringlussevõetuna;
 - 70% paberi- ja kartongijäätmete kogumassist, kusjuures 60% kogumassist ringlussevõetuna;
 - 60% metallijäätmete kogumassist ringlussevõetuna;
 - 55% plastijäätmete kogumassist, kusjuures 45% plastijäätmete kogumassist ringlussevõetuna ja 22,5% plastijäätmete kogumassist uuesti plastiks töödelduna;
 - 45% puidujäätmete kogumassist, kusjuures 20% kogumassist ringlussevõetuna.
- Väga oluline on, et oleks täidetud nii üldine taaskasutuse protsent kui ka ringlussevõtu protsent. Taaskasutus on pakendiseaduse (§ 7) järgi ringlussevõtt või energiakasutus (põletamine tekkinud soojuse kasutamiseks). Esmajoones tuleb tagada ringlussevõtu protsendi täitmine. Näiteks puidust pakendi puhul tuleb ringlussevõetuna taaskasutada minimaalselt 20%. Ülejäänud osas võib taaskasutusena kasutada põletamist (energia-toomisega) ($20\%+25\%=45\%$). Taaskasutusmäär võib täita ka pakendijäätmeid üksnes ringlussevõttu suunates. Plasti puhul on lisaks sätestatud nõue „uuesti plastiks töötlemine“, mille täitmist tuleb samuti arvestada.
 - Sätestatud taaskasutusmäärad on minimaalsed, mida tuleb täita aktsiisivabastuse saamiseks. Ettevõtja võib taaskasutada ka rohkem.

Mis juhtub, kui taaskasutuskohustus täidetakse osaliselt?

- Ettevõtja, kes ei ole täitnud taaskasutusmäärasid, maksab aktsiisi taaskasutusmäärast puudu jääva pakendikoguse eest.

Näited:

Puidust pakendijäätmete taaskasutamine

Aktsiisi peab maksma ringlusse võtmata jäänud 18% eest

Taaskasutusmäär		Näide
Taaskasutus 45%	Energiakasutus 25%	Energiakasutus 25%
	Ringlussevõtt 20%	Ringlussevõtt 2%

Plastist pakendijäätmete taaskasutamine

Aktsiisi peab maksma $(22,5 - 10) + (22,5 - 10) = 25\%$ eest

Taaskasutusmäär		Näide
Taaskasutus 55%	Energiakasutus 10%	Energiakasutus 15%
	Ringlussevõtt (õli tootmine) 22,5% (sest $45\% - 22,5\% = 22,5\%$)	Ringlussevõtt (õli tootmine) 10%
	Ringlussevõtt materjalina (uuesti plastiks töödelduna) 22,5%	Ringlussevõtt materjalina 10%

Plastist pakendijäätmete taaskasutamine
Aktsiisi ei pea maksuma

Taaskasutusmäär		Näide
Taaskasutus 55%	Energiakasutus 10%	Ringlussevõtt materjalina 55%
	Ringlussevõtt (õli tootmine) 22,5% (sest 45%–22,5% =22,5%)	
	Ringlussevõtt mater- jalina (uuesti plastiks töödelduna) 22,5%	

Kuidas pakendiaktsiisi maksta?

- Juhul kui pakendiettevõtja pole täitnud seadusega sätestatud taaskasutusmäärasid, tuleb tal esitada aktsiisideklaratsioon ja maksta aktsiis iga kvartali järgneva kuu 15. päevaks. Pakendiseaduse alusel (§ 16 lg 2) taaskasutusorganisatsiooniga lepingu sõlminud ja kohustused üle andnud pakendiettevõtja ei pea pakendiaktsiisi tasuma ega deklaratsiooni esitama.
- Pakendi aktsiisideklaratsiooni ei ole vaja esitada ka aktsiisikohustuslasel, kes on täitnud kehtestatud taaskasutusmäärad.
- Pakendi aktsiisideklaratsiooni vorm on kehtestatud rahandusministri määrusega.
- Maksu- ja Tolliamet teostab järelevalvet pakendiaktsiisi deklareerimise õigsuse ja tähtajalisuse üle. Maksudest kõrvalehoidumise või hilinenud maksmise korral määratakse pakendiaktsiis järelekontrolli tulemusel tehtud otsuse alusel ning rakendatakse maksukorralduse seaduses ettenähtud intressi.

Kellele tasuda pakendiaktsiisi?

Aktsiis makstakse Maksu- ja Tolliameti pangakontole:
Hansapangas 221013264447
Ühispanngas 10552010959003

Aktsiisideklaratsioone võtavad vastu Tallinna ja Tartu Tolliinspektuuri tolliosakonna alluvuses olevad aktsiisikeskused, kes väljastavad ettevõtjale ka tasumiseks vajaliku viitenumbri.

